

Monumentnummer*: 518602

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 11 september 2000
Kadaster deel/nr 82634/174

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Brunssum		Brunssum		Limburg			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Bodemplein	36			6443 CK	Brunssum		
Bodemplein	38			6443 CK	Brunssum		
Bodemplein	40			6443 CK	Brunssum		
Bodemplein	42			6443 CK	Brunssum		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Brunssum	B				4706		
Brunssum	B				4206		
Brunssum	B				4705		
Brunssum	B				4707		

Omschrijving**

Inleiding

Vier HOOFDOPZICHTERSWONINGEN onder één kap, 1915, in een door de 19de-eeuwse bouwtraditie beïnvloede stijl. Gebouwd in opdracht van de Staatsmijnen in Limburg, naar een ontwerp van ir. J.H.W. Leliman van het bouw bureau van deze onderneming. De hoofdopzichterswoningen, behorend tot de door de Staatsmijnen gerealiseerde wijk Treebeek-Haansberg, zijn dominant gesitueerd aan de kruising van Bodemplein en Akerstraat. Zij maken als zodanig deel uit van een uit dienstwoningen van uiteenlopende aard en status opgebouwde lineaire bebouwingsstructuur tegenover de ingang van de voormalige staatsmijn Hendrik.

UITGESLOTEN van bescherming zijn de vensterrolluiken en de bijbouwen in de tuin van Bodemplein 36, de vensterrolluiken en zonweringen van Bodemplein 38, alsmede de bijgebouwde garage en de deurluifel boven de keukenuitbouw van Bodemplein 42.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving\

Vier panden met gedeeltelijke onderkeldering, twee bouwlagen en zolderverdieping op een symmetrische, in hoofdvorm U-vormige PLATTEGROND. De hoekpanden zijn in dwarsrichting ten opzichte van de straatweg gesitueerd en hebben onregelmatig gevormde keuken-, bijkeuken- en toiletuitbouwen van één laag onder plat aan de achtergevel. De in lengterichting gesitueerde tussenpanden vormen onder een hoek de verbinding tussen de hoekpanden en hebben vrijstaande bergingen op de grens van hun respectievelijke achtertuinen.

De hoekpanden Bodemplein 36 en 42 worden gedekt door een SCHILDDAK, aan de straatzijde voorzien van een topgevel met ingestoken zadeldak. Dakkapel onder plat op de dakschilden boven de vrije buitengevels, met een verticaal ingedeeld rechthoekig houten venster. Nokschoorsteen, schoorsteen op het achterdakvlak, schoorsteen op het platte dak van de achtergeveluitbouw.

De tussenpanden Bodemplein 38 en 40 hebben een gecombineerd hoofdvolume onder een ZADELDAK met verhoogde noklijn. Hierop zijn twee topgevels met wolfdaken ingestoken. Aan weerszijden van het hoofdvolume hebben de tussenpanden onder schuine hoeken geplaatste zijvolumes onder zadeldaken, die boven de travee met de entreepartij doorlopen tot boven het venster van de tweede bouwlaag. De verhoogde hoofdvolumes hebben een nokschoorsteen, schoorstenen en zoldervensters op het voordakvlak; de zijvolumes schoorstenen op het achterdakvlak alsmede een dakkapel onder plat met verticaal ingedeeld rechthoekig houten vensterkozijn en horizontale indeling van de glaspanelen op het voordakvlak. De oorspronkelijke schoorsteenkapen en nokpionnen zijn grotendeels verdwenen.

Alle panden hebben luifelgoten op klossen. Bodemplein 42 heeft rode Tuiles-du-Nord; Bodemplein 40, 38 en 36 hebben rode muldenpannen. De luifelgoten van de panden Bodemplein 38 en 40 zijn gedeeltelijk bekleed met kunststof.

De opzichterswoningen zijn opgetrokken in baksteen, gemetseld in halfsteens verband en voorzien van gesneden voegen. Licht geprofileerde plinten met rollaag en keldervensters. Zowel bakstenen als hardstenen vensterdorpels. Zandstenen deurlijsten. Houten balkonbalustraden, smeedijzeren leuning. Vensterstreken. Rollagen.

De voorgevels van zowel de tussenpanden als de hoekwoningen zijn onderling gespiegeld. De HOEKPANDEN tellen in de VOORGEVEL twee traveeën. Eén travee risaleert en loopt uit in een topgevel. In de eerste laag een rechthoekig, ongeleed houten venster; in de tweede laag een rechthoekig houten kruiskozijn; in de topgevel een rechthoekig, verticaal ingedeeld houten venster. In de terugliggende travee een rechthoekige houten paneeldeur met ongedeeld bovenlicht in een zandstenen deurlijst met architraaflijst op klossen en fronton op een hardstenen basement; daarboven, in de tweede laag een rechthoekig houten kruiskozijn. De vrijgebleven ZIJGEVELS zijn onregelmatig ingedeeld over twee traveeën. In de eerste laag een rechthoekige, dubbele houten terrasdeur met bovenlicht en een rechthoekig houten venster met bovenlicht; in de tweede laag een rechthoekig houten kruiskozijn en een rechthoekig houten venster met bovenlicht.

In de zijgevels van de keukenuitbouwen een rechthoekige houten deur met bovenlicht en een rechthoekig ongeleed houten venster.

De zijgevels aan de andere zijde van deze keukenuitbouwen zijn trapsgewijs uitgemetseld. Zowel het toilet, de bijkeuken als de centrale gang hebben in deze getrapte gevel een rechthoekig houten venster dat uitzicht geeft op de binnenplaats van de tussenpanden.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De ACHTERGEVELS van beide hoekpanden worden in de eerste laag aan het oog onttrokken door de keuken- en toiletuitbouwen. Daarboven zijn deze gevels ter hoogte van de trappenhuisplateaus voorzien van rechthoekige houten vensters, waarin zich oorspronkelijk glas-in-lood bevond. De VOORGEVELS van de TUSSEN-PANDEN tellen vier traveeën en zijn trapsgewijs uitgemetseld. In het gecombineerde, risalerende en verhoogde middenvolume met uitgemetselde hoeklisenen heeft elk pand één venster. In de eerste laag een driezijdige erker met balkon. Deze erker was oorspronkelijk voorzien van een rechthoekig houten kruiskozijn en twee zijvensters. Vierruits indeling in de glaspanelen van de erkerbovenlichten. Deze vensterindeling is bij het pand Bodemplein 40 enigszins aangepast. Houten erkerbalustrade. Rechthoekige, dubbele houten balkondeur met verticaal ingedeeld bovenlicht, waarin glaspanelen met verticale indeling. In de topgevel een rechthoekig houten T-venster met achtruitsbovenlicht en kleine zijlichten. De bovenlichtindeling van de balkondeuren en het T-venster in de topgevel zijn bij Bodemplein 40 vervangen.

Aan weerszijden van het gecombineerde middenvolume hebben beide tussenpanden een licht teruggerooid geveldeel, waarin de entreepartij is ondergebracht. In de eerste laag een rechthoekige houten paneeldeur met bovenlicht. Kijkvenstertje met traliewerk. Achter het bovenlicht een smeedijzeren traliewerk in ruitmotieven, versierd met rozetten. Een trappartij met hardstenen traptreden en smeedijzeren balustrade geeft toegang tot deze deuren. Boven de deuren, in de tweede laag, een verticaal ingedeeld rechthoekig houten venster. De zesruits indeling van beide glaspanelen is bij het pand Bodemplein 38 nog aanwezig.

Naast de entreepartij een nogmaals teruggerooid gevelvlak met twee vensterassen. In de oksel met de licht risalerende entreepartij is een klein rechthoekig houten vestiairevenster geplaatst. In de eerste laag twee gekoppelde, rechthoekige houten venstertjes (toilet en trappenhuis) met bovenlicht. Daarboven, ter hoogte van de plateaus in de trappenhuisen, een rechthoekig houten kruiskozijn met glas-in-lood en een rechthoekig verticaal ingedeeld venster met glas-in-lood. Het houten kruiskozijn van Bodemplein 40 is in deze as vervangen door een verticaal ingedeeld venster. In de tweede as twee rechthoekige houten kruiskozijnen, bij het pand Bodemplein 38 voorzien van vierruits roedeverdeling in de bovenlichten.

Diverse vensterkozijnen in de voorgevel van Bodemplein 38 hebben traliewerk.

De ACHTERGEVELS van beide tussenpanden zijn onderling gespiegeld. In de eerste laag een rechthoekige dubbele houten tuindeur met zij- en bovenlichten, oorspronkelijk met kleine roedeverdeling in de bovenlichten; een rechthoekige houten deur, oorspronkelijk met zesruits bovenlicht en vierruits glaspaneel; een rechthoekig houten keukenvenster met bovenlicht. In de tweede laag twee rechthoekige houten T-vensters - oorspronkelijk met achtruits bovenlicht - en twee rechthoekige houten vensters, oorspronkelijk met zesruits indeling.

De voortuinen van de hoofdopzichterswoning zijn in het kader van de verbreding van de Akerstraat verkleind en voorzien van een nieuwe ommuring. De achtertuinen van de tussenpanden Bodemplein 38 en 40 worden gedeeltelijk van elkaar gescheiden door een BAKSTENEN MUUR met ezelsruggen op de kolommen.

De woningen zijn gebouwd met SPOUWMUREN.

Kelders met bakstenen TROGGEWELVEN op ijzeren I-profielen.

De indeling van de INTERIEURS is gaaf bewaard gebleven: overal zijn de oorspronkelijke indelingen met kamers-en-suite nog aanwezig. Verlaagde plafonds onttrekken de als gevolg van mijnschade aangetaste oorspronkelijke stucplafonds aan het zicht. Bij het pand Bodemplein 36 is één verbinding tussen gang en woonkamer gedicht. In dit interieur zijn onder meer van belang de schuifdeuren

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

met geslepen glas, de paneeldeuren in lijsten en de trappenhuizen. De paneeldeuren van Bodemplein 42 zijn nieuw opgedekt.

Waardering

De hoofdopzichterswoningen aan het Bodemplein zijn van cultuurhistorische waarde en bezitten nationale betekenis als vervaardigde manifestatie van de nationale mijnbouwindustrie en voor de geschiedenis van het wonen, met name als voorbeeld van de maatschappelijke hiërarchie. De woningen vormen als zodanig een bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische, technische en typologische ontwikkeling. De woningen beschikten ten tijde van de bouw over een in functioneel en constructief opzicht innovatieve waarde. De panden zijn van architectuurhistorische waarde vanwege de bouwstijl, als specimen van het oeuvre van ir. J.H.W. Leliman van het bouw bureau van de Staatsmijnen, vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp en de ornamentiek. De woningen beschikken over grote ensemblewaarden: de hoofdopzichterswoningen, die in min of meer dezelfde tijd zijn ontstaan als de nabijgelegen mijnbouwobjecten aan de Akerstraat, vormen een essentieel onderdeel van het weloverwogen ingerichte woongebied in de directe omgeving van het terrein van de voormalige staatsmijn Hendrik; de woningen zijn van betekenis voor het aanzien van Brunssum en beschikken over een functionele en historisch-ruimtelijke relatie met het voormalige mijnterrein cq. de bodemgesteldheid. De woningen beschikken over een redelijk tot hoge mate van architectonische gaafheid en zijn van groot belang in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de bebouwde omgeving. Bovendien zijn deze panden in typologisch-functioneel opzicht zeldzaam.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Opzichterswoning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument